

Quick scan archeologie

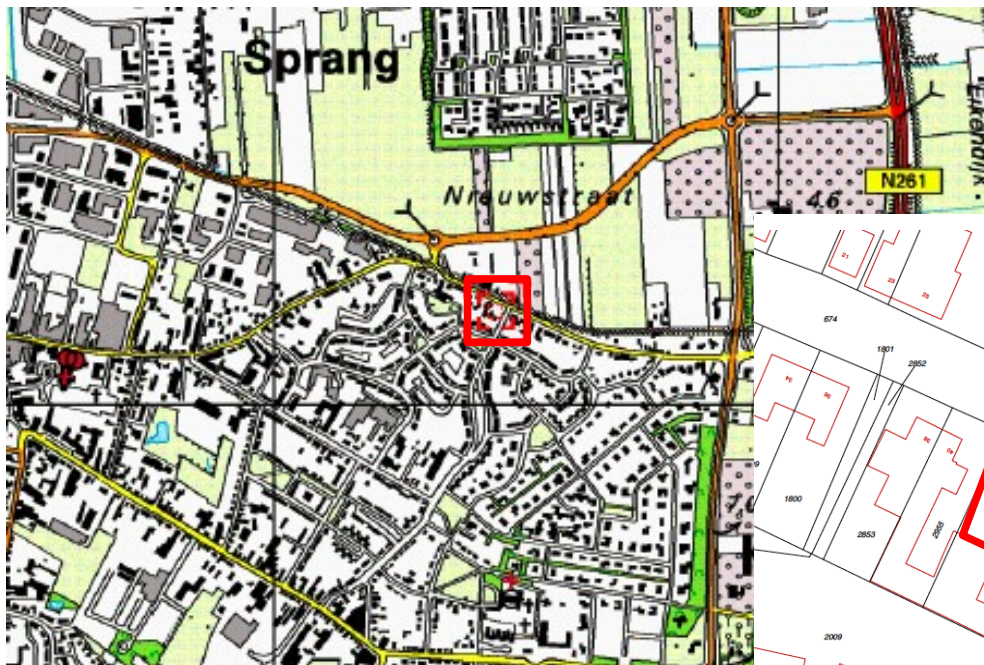
Vaartstraat – Loonsevaart (perceel 2954), Kaatsheuvel gemeente Loon op Zand

12 augustus 2010

Inleiding

Het plangebied ligt in het noorden van de bebouwde kom van Kaatsheuvel in de gemeente Loon op Zand (afb. 1). Het gebied is circa 600 m² groot en is momenteel onbebouwd en in gebruik als tuin (afb. 2). Het plan is om op de locatie een twee woningen onder een kap te realiseren. De bodem van het plangebied zal ter plekke van de nieuwbouw en de nieuw aan te leggen ondergrondse infrastructuur worden verstoord. Het oppervlak van de nieuwbouw bedraagt circa 200 m².

Bij ruimtelijke ontwikkelingen dient rekening te worden gehouden met eventuele archeologische sporen. Om in een zo vroeg mogelijk stadium van dit proces inzicht te krijgen in het mogelijke archeologietraject werd deze archeologische quick scan uitgevoerd. In deze quick scan wordt globaal de archeologische verwachting van het plangebied aangegeven en wordt een advies inzake de invulling van het archeologietraject gegeven. Op basis van dit advies en de verzamelde gegevens beslist het bevoegd gezag (de gemeente Loon op Zand) naar eigen inzicht of en in welke vorm vervolgonderzoek noodzakelijk is. Het is mogelijk dat het besluit van de gemeente afwijkt van het advies.

Afbeelding 1: ligging plangebied in de regio

Afbeelding 2: ligging plangebied op de kadastrale kaart

Archeologische verwachting

CHW Noord-Brabant en de IKAW

Het plangebied ligt volgens de nieuwe (juni 2010) provinciale Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) van Noord-Brabant niet in een archeologisch attentiegebied. Op Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) ligt het plangebied in een ongekarteerde zone (zie grijze zone op afb. 3). Volgens de bovengenoemde kaart grenst het plangebied wel direct aan een zone met een hoge indicatieve waarde.

De indicatieve archeologische waarden zijn grotendeels gebaseerd op de Bodemkaart van Nederland. Dit is een grofmazige kaart, die op detailniveau niet precies genoeg is. Aan te nemen is, is dat de hoge verwachting ook voor het plangebied geldt. De hoge verwachting komt voort uit de vermoedelijke aanwezigheid van hoge enkeerd gronden (paragraaf geomorfologie en bodem).

Monumenten (AMK-terreinen), Waarnemingen en voorgaande onderzoeken

Monumenten (AMK-terreinen)

In en nabij het plangebied liggen geen AMK-terreinen. AMK-terreinen zijn beschermde archeologische monumenten of terreinen van zeer hoge of hoge archeologische waarde.

Archeologische waarnemingen

Uit de archeologische database van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (Archis 2) blijkt dat er nabij het gebied – binnen een straal van 1000 meter – twee archeologische waarnemingen werden gedaan uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd. Op ruim een kilometer afstand liggen drie archeologische waarnemingen die alleen betrekking hebben op de periode 16de tot en met de 19de eeuw (zie afb.3)

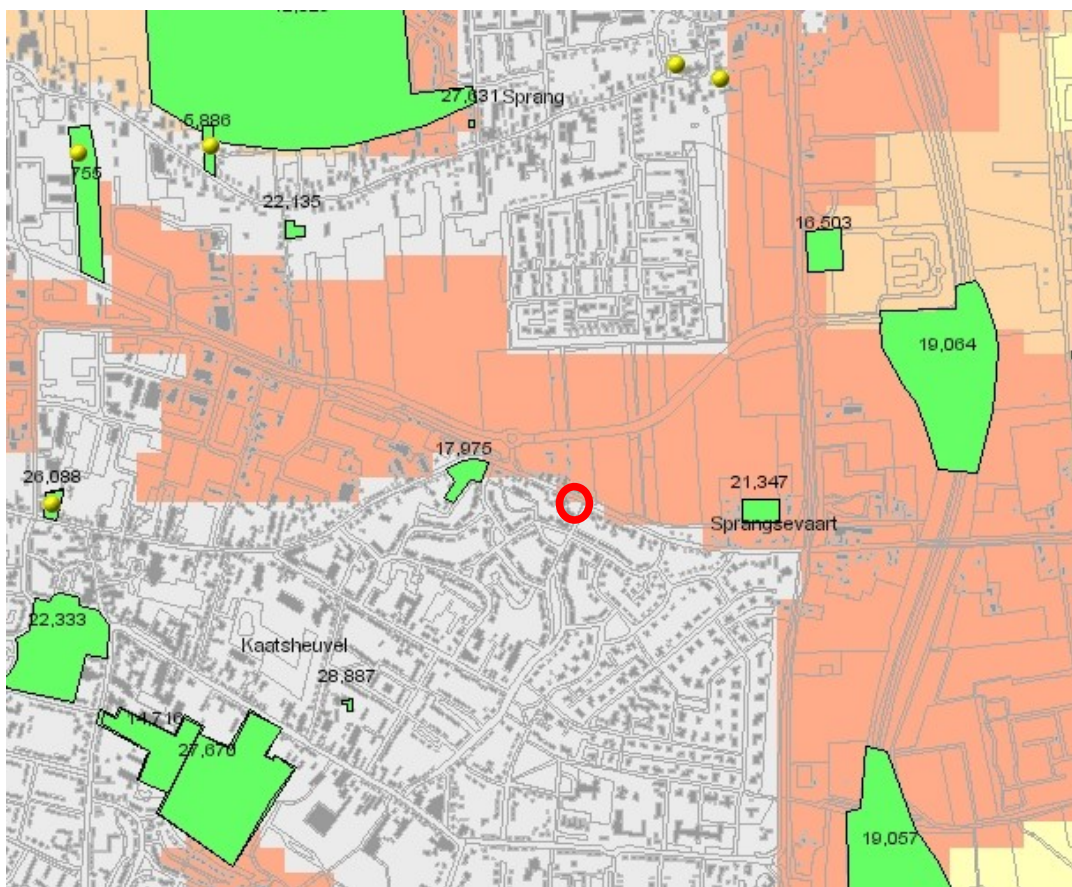
Circa 900 meter ten noorden van het plangebied bevinden zich twee waarnemingen in de kern van Sprang (nr: 414397). Het betreffen verwijzingen naar de Nederlands Hervormde Kerk en het kasteel Boschhuizen. Circa 1050 meter ten westen van het plangebied werden tijdens archeologisch veldonderzoek (ID 417096, Bilan 2008) archeologische sporen (o.a. muurresten, paalkuilen en een waterput) uit de Nieuwe tijd (circa 1550 – 1900 n.C.) gevonden. Circa 1250 ten noordwesten van het plangebied werden tijdens veldonderzoek (ID 40308, Raap 2001) enkele scherven roodbakkend gelazuurd aardewerk gevonden. En tijdens onderzoek circa 1050 meter ten noordwesten van het plangebied (ID 401 169, Baac 2005) werd aardewerk gevonden uit de periode 16de – 19de eeuw (zie afb.3)

Voorgaande archeologische onderzoeken

Binnen een straal van 500 meter van het plangebied werden twee archeologische onderzoeken uitgevoerd. Ruim 200 meter ten westen van het plangebied werd in 2007 een veldonderzoek (ID 17975) uitgevoerd. Hieruit bleek dat de bodem er met name door de bouw van het tankstation en ondergrondse gasinstallatie in grote mate was verstoord, er werden geen archeologische indicatoren aangetroffen. Circa 350 ten oosten van het plangebied werd in 2008 veldonderzoek uitgevoerd (ID 21347). De

onderzoeksgegevens hiervan zijn nog niet bekend.

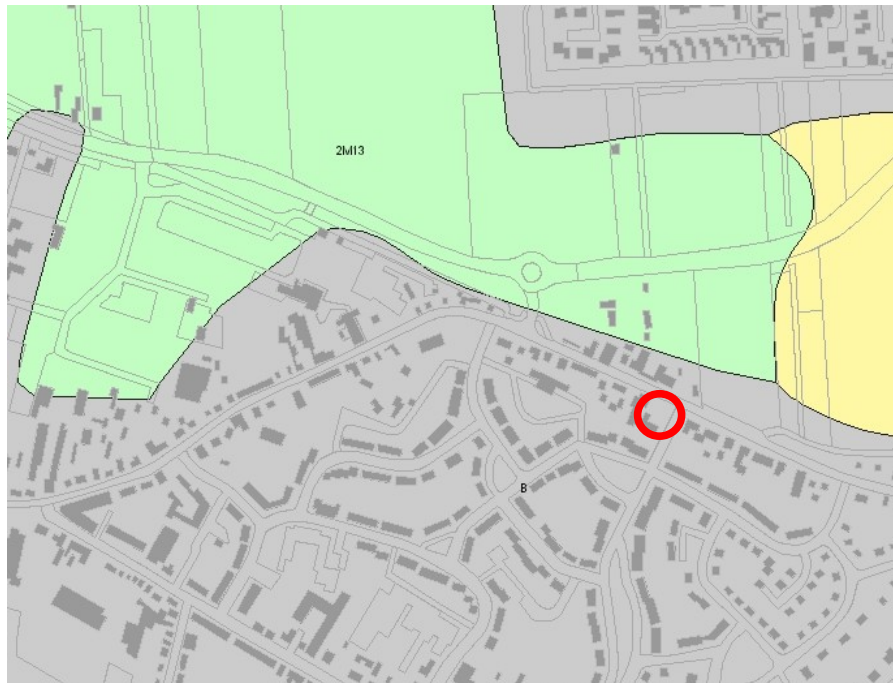
Op iets ruimere afstand (500 a 1000 meter) werden – naast de bij de archeologische waarnemingen beschreven onderzoeken – in het verleden al meer dan tien archeologische onderzoeken uitgevoerd (zie groene zones op afbeelding 3). In de kern van Kaatsheuvel werden in 2009 door Baac bv en Oranjewoud drie archeologische vooronderzoeken uitgevoerd. Bij geen van deze onderzoeken werden behoudenswaardige archeologische vindplaatsen aangetroffen. Er volgde geen nader archeologisch onderzoek. Tijdens verschillende verkennende onderzoeken ten noorden en noordwesten van het plangebied, op een afstand van 800 a 1200 meter, werden steeds geen archeologische indicatoren aangetroffen, ook was er veelal sprake van bodemverstoring of het ontbreken van een dik esdek. In geen van de gevallen werd archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen.

Afbeelding 3: ligging van het plangebied (rode cirkel) ten opzichte van archeologische waarnemingen (gele stippen) en onderzoekslocaties (groene zones). Bron: Archis II

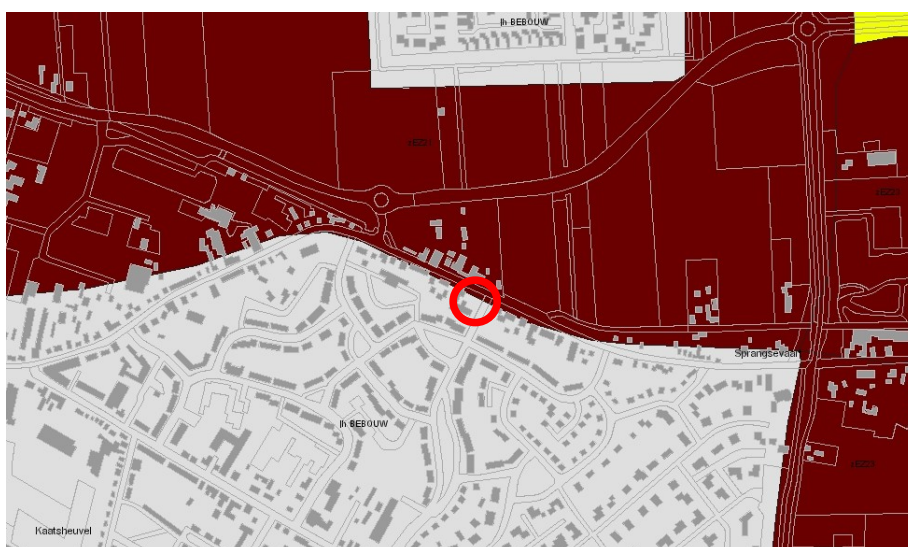
Geomorfologie en bodem

Op de Geomorfologische kaart van Nederland ligt het plangebied in bebouwd gebied dat niet is gekarteerd (zie afb. 4). Direct ten noorden van het plangebied bevindt zich de overgang een dekzandvlakte (2M13) en een zone met dekzandruggen (al dan niet met oud landbouwdek) (3L5).

Afbeelding 4: ligging van het plangebied op de Geomorfologische kaart (bron: ArchisII)

Volgens de Bodemkaart van Nederland (zie afb.4) ligt het plangebied in ongekarteerd gebied. Op basis van extrapolatie kan worden verondersteld dat het plangebied ligt in een gebied met hoge zwarte eerdgronden (zEZ21) met leemarm en zwakleemig fijn zand. De grondwatertrap is vermoedelijk VI.

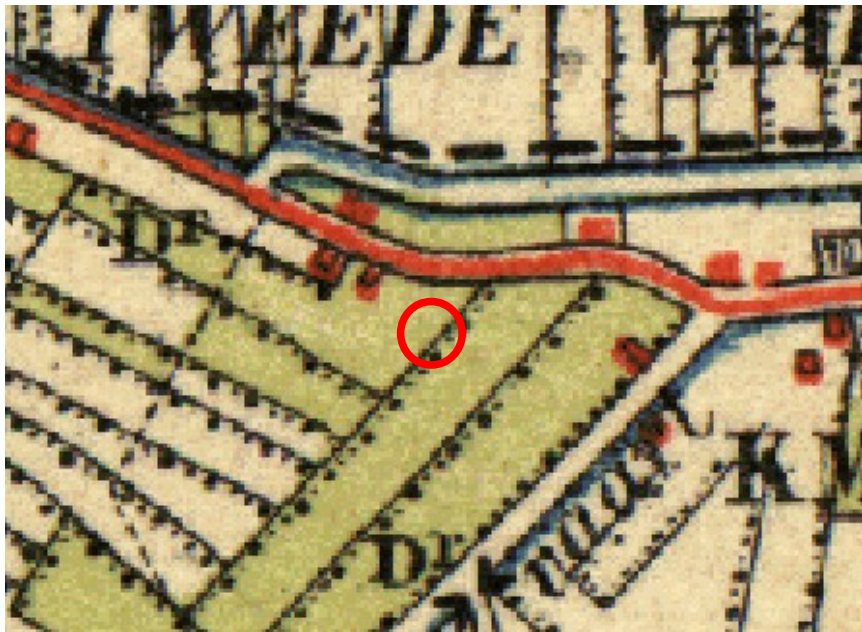
Afbeelding 5: ligging van het plangebied op de Bodemkaart (bron: Archis II)

Historisch gebruik

Op historisch kaartmateriaal uit het midden van de 19de en het begin van de 20ste eeuw (zie afb.6 en 7) is te zien dat het plangebied, in die periode in gebruik was als akker- en weiland. Er bevond zich geen bebouwing in het gebied. Het plangebied ligt nabij het historische lint waarlangs rond 1900 de eerste bebouwing in de omgeving ontstond.

Afbeelding 6: globale ligging van het plangebied op de historische kaart uit circa 1900 (bron: atlas.brabant.nl)

Afbeelding 7: globale ligging van het plangebied op de historische kaart uit het begin van de 20ste eeuw.

Conclusie en advies

Het plangebied heeft, vanwege de ligging nabij het historische bebouwingslint, de nabijheid van zones met een hoge indicatieve waarde en het archeologisch attentiegebied en de nabijheid van verschillende archeologische waarnemingen uit de periode Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd een hoge archeologische verwachting voor deze periode.

Daarnaast kunnen er – onder het esdek – gezien de aanwezigheid van dekzandruggen in de omgeving en de mogelijke aanwezigheid van dikke eerdgronden ook archeologische sporen uit oudere periodes worden aangetroffen. Door de aanwezigheid van een esdek bestaat de kans dat oudere sporen goed bewaard zijn gebleven.

Deze verwachting geldt alleen voor de delen van het plangebied waarvan de bodem niet tot in de bovenste laag van het dekzand is verstoord.

Gelet op het bovenstaande wordt een verkennend archeologisch onderzoek, met boringen, geadviseerd. Hierbij dient de bodemopbouw in kaart te worden gebracht. Op basis van de resultaten uit deze quick scan en het archeologisch booronderzoek kan worden bepaald of nader archeologisch onderzoek, in de vorm van archeologische begeleiding of een proefsleuvenonderzoek, noodzakelijk is.

Voor zowel een proefsleuvenonderzoek als een archeologische begeleiding dient eerst een programma van eisen (PvE) te worden opgesteld. Dit PvE dient te worden geaccordeerd door de gemeente. Op basis van het PvE kunnen offertes voor de uitvoering worden opgesteld en kan er een plan van aanpak worden gemaakt.

Het bovenstaande advies betreft de visie van de adviseur. Op basis van dit advies en de verzamelde gegevens beslist het bevoegd gezag (de gemeente) of en in welke vorm vervolgonderzoek noodzakelijk is. Dit besluit kan – op basis van een eigen afweging van de gemeente – afwijken van het advies.